

SZAKOSZTÁLYI ÉRTESSÍTŐ.

I. Szakosztályunk közgyűlése.

Az Erdélyi Múzeum-egylet bölcsélet-, nyelv- és történettudományi szakosztálya január 20-án délelőtt 10 órakor tartotta évi rendes közgyűlését.

Elnökölt dr. Szamosi János.

A szakosztályi tagok közül jelen voltak: dr. Felméri Lajos, Fazakas József, dr. Ferenczi Zoltán, dr. Lehman Róbert, Moldován Gergely, dr. Széchy Károly, dr. Szász Béla, dr. Szinnyei József, dr. Schilling Lajos és dr. Török István.

Elnök a közgyűlést következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt közgyűlés!

A mikor a szakosztályunk ötödik évfárá ülést megnyitni szerencsém van, igen kevés az, a mit mondani akarok. Kevés pedig két okból. Először, mert szabályaink értelmében és a dolog természeténél fogva a titkár van hivatva a választmány nevében számot adni a lefolyt évi működéséről; másodsor mert egyáltalában nincsen sok mondani valónk.

Szakosztályunk kitűzött célját tartva szeme előtt, zajtalanul, de — akarjuk hinni — nem nyomtalanul működött a lefolyt évben is. Működésünk eredményét az a tisztesség-s kötet foglalja magában, a melyet tisztelt tagtársaink jól ismernek, s a mely felett ítéletet mondani legkevésbé e helyről illik. De igen is hangsúlyozhatom azt, hogy ez a 34 ivnyi kötet sokkal díszesebb kiadásban, mint az előbbi évé, a nyomdával kötött kedvezőbb szerződés következtében jóval kevesebbe került. A 34 iv kiállítása és írói tiszteletdíja ugyanis csak 1433 frt 80 kr volt, holott a múlt évi 28 iv összesen 1479 frt 70 krba került az írói honorariummal együtt. A közgyűlés a költségvetésben 1700 frtot vett fel 30 ivre.

Az említett, kedvezőbb szerződés tette lehetővé azt is, hogy noha az évi bevétel az előirányzott összeget nem egészen érte el, mégis az évet nagyobb pénztámaradékkal zárhattuk le, mint a hogy tervezve volt.

Kedvezőtlenebb bevételeinknek két oka volt: az egyik hazai egyesületeink legtöbbjének közös betegsége: a tagdíjhátrálékok nagysága, a másik pedig az, hogy sem évi rendes kiadványaink, sem az Altenberger codex nem kelnek.

A tagdíj-hátrálékokat illetőleg van a választmánynak indítványa, a mely később az ülés sorrendjén tárgyalásra fog kerülni; de nyomtatványaink kellendőségének előmozdítását illetőleg — noha a választmánynak erre nézve is van terve — nézetem szerint mégis hasztalan egyelőre minden tervezetetés. Kevesen vagyunk, még kevesebben olvasnak komoly dolgokat, s legkevesebben adunk érte pénzt. Itt a baj!

Gyűléseink azonban e diszes helyen, kivált egyes esetekben sokkal látogatottabbak voltak, mint az előző években, de azért részemről még sem hallgathatom el azt a megjegyzésemet, hogy a diszes közönségben, a melyet főleg városunk művelt hölgyeinek bájos koszoruja emelt, még mindig gyéren voltak képviselve egyetemünk polgárai, pedig a választmány a gyűlés idejének megváltoztatásánál nem utolsó helyen volt tekintettel reájok. Nem szemrehányás akar ez lenni, csak gyöngéd figyelmeztetés; mert egyetemi ifjainkra mindenütt kell számitanunk, a hol nemzeti ügyekről van szó, mindenütt, a hol közművelődéssel, irodalommal és tudományal foglalkoznak.

Ezzel a szakosztály közgyűlését megnyitom és felkérem a titkár urat, sziveskedjék a választmány jelentését felolvasni.

A közgyűlés a beszédet lelkes éljenzéssel fogadta és a kiadványok értesítőjében kiadatni határozta.

Ezután dr. Hegedüs István titkár adta elő a választmány jelentését, mely következőleg szól:

Milyen tisztelt közgyűlés!

Egy évről kell számot adnunk. Jól esik konstatálnunk, hogy ez év a tudományos tevékenység gyarapodását, a czélzatos haladást és az egyleti működés collectiv munkásságához feltétlenül szükséges buzgóságot fokozott mértékben mozdította elő, szóval a termékeny évek sorába sorozható.

A mi szakosztályunk czime kötelező, mint minden cím kötelez. A mi czimünk. az egyoldalú tevékenység helyett a human jellemű és human hagyományokkal dicsekvő tudományok együttes művelésére, az egymással rokon discipinák kölcsönös, egymásra utaló buvárlatára kötelez bennünket. Megtaláljuk-e az elismerést a nyilvánosság előtt, e kérdés nem

aggaszt, nem csüggeszt; mert az igazságkeresés igaz és nemes szenvedélyének önmagában meg van jutalma. A kötelességteljesítés boldogító tudatát igyekszünk megszerezni. Ez nekünk elég. És ha e nézőpontra, állva 1888-ra visszatekintünk, örömmel jelezhetjük, hogy ez évben kifejtett zajtalan tevékenység által a tudományok végtelen mezején az elérhetetlen, mert végtelen cél felé közelebb jutottunk.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet kegyes volt ez évben is bőkezű áldozattal támogatni szakosztályunkat. A lefolyt évben is 1500 frt segélyösszeggel gyámolította kiadványainkat.

Hogy e pártfogást mennyiben érdemeltük meg, a nyújtott segélyt miként használtuk föl, arra feleljen az a vaskos kötet, melyet a nagylelkű pártfogónak és a szakosztály tisztelt tagjainak ez évben nyújtottunk. E kötet tartalmának érdemleges megítélése nem mireánk tartozik. Itélje meg azt a szakosztály, a tudományos közvélemény, ítéljék meg azok, kik ez ítéletre illetékesek. Mi csak jelezzük, hogy míg 1877-ben 4 füzetben 28 és fél ivet nyújtottunk, a lefolyt évben, 6 füzetben, 33 és fél ivet képez kiadványaink V. kötete, tehát 5 ivvel többet. A mult közgyűlés azon határozatát, hogy határozott időpontokban jelenjék meg minden füzet, választmányunk végrehajtá, mert két havonként 5 ives füzetekben, folyóiratszerű alakban pontosan jelentek meg kiadványaink.

A jelen kötetben 12 szerzőtől 17 értekezés jelent meg, míg a 4 kötet 9 szerzőtől 15 értekezést hozott. A mi a jelen kötet általános jellemét illeti: ugyanazt kell mondanunk, a mit a IV. kötetről mondtunk, hogy hazai tárgy ép oly arányban tulnyomóan van képviselve, mint a IV. kötetben, annak mintegy $\frac{1}{5}$ -öd részét foglalja el, de változatosság tekintetében gazdagabb. Van benne széptani értekezés 4, irodalomtörténeti 3, népismei 4, régészeti 2, nyelvészeti: 1/, könyvismertetés 2 és a bolognai egyetem nyolczszáz éves jubileumáról írott érdekes jelentés.

E kötet két izben hozott adalékokat erdélyi népköltésünkhez és igen érdekes vonásait ismertette a román népköltészetnek. A régi Dacia archeologiai ismeretéhez is járult adattal, a Kazinczy és Petőfi irodalmát újabb adatokkal gyarapítá.

Kolozsvár művelődéstörténetéből is nyújtottunk egy pár adatot. Jelen kötetben könyvismertetés is talált helyet, mely rovatot jövőre óhajtanók állandóvá tenni.

Szakosztályunk irodalmi munkásságának jellemzéséről többet nem szólunk már, csak konstatáljuk, hogy a megjelent dolgozatok majdnem kivétel nélkül szakosztályunk szakulésein lettek bemutatva.

Szaksztályunk tartott kilencz szakülést, melyeken részint maga a szerző, részint más választmányi tag, többnyire a titkár, felolvasott, illetve bemutatott 15 értekezést, melyekből: bölcsészeti 2, nyelvészeti 1, irodalomtörténeti 3, népköltészeti 4, magyartörténeti 1, tanügyi 2, esztetikai 1, régészeti 1. Választmányi ülés tartatott 4, melyek a kiadványok és a tagajánlások felől intézkedtek

Zárt ülés tartatott három, melyek a választmány ajánlata alapján kilencz tagot vettek föl a szaksztályi tagok sorába kik közül dr. Lány Gyula egyetemi tanár ur, mint muzeumi tag jelentkezett szaksztályi tagnak.

Szaksztályunk tagjainak száma volt a muzeumi tagok közül 25 (a mult évben 21), tisztán szaksztályi tag: 80, összesen 105, tavaly volt 95. A mult évhez képest 10-zel több Kiadványainkból helybelieknek 82, postán küldetett szét 98. Kiadványainkból most is feles szám áll rendelkezésünkre. Örömmel jelenthetjük, hogy szaküléseink iránt, melyeket a helybeli Kereskedelmi Akadémia disztermében tartottunk, a nagyobb közönség részéről növekvő érdeklődés mutatkozott.

A választmány pénzügyeit az eddigi szokás szerint az elnök kezelte. Az általa a választmány elé terjesztett és minden tételében helyesen talált számadás részletes adatait főbb tételekben összegezve, az 1888. január 23-ától 1889 január 17-éig következő bevételeink és kiadásaink voltak:

I. Bevétel.

Pénztári maradvány mult évről	377	frt	24	kr.
Muzeum-egylettől 1888-iki átalány	1500	"	—	"
Tagsági díjakból és előfizetésekből	135	"	—	"
Altenberger-kodex elárusításából	—	"	—	"
Kiadványok régi folyamaiból	13	"	—	"
Intercalaris kamatokból	23	"	32	"
Összesen:	2048	frt	56	kr.

II. Kiadás.

A kiadványok V. kötet 1. 2. 3. 4. 5. 6. füzetinek nyomdai költsége, ugyanazok irói tiszteletdíja	1433	frt	80	kr.
Szerkesztő tiszteletdíja	200	"	—	"
Irodai költségek, postaköltség	24	"	72	"
Összesen:	1658	frt	52	kr.

Átvitel: 1658 frt 52 kr.

	Áthozatal: 1658 frt 52 kr
Szolga díjazása	20 " — "
A kereskedelmi akadémiának	35 " — "
	<hr/>
	Összesen: 1713 frt 52 kr.

III. Pénztármaradvány: 335 frt 4 kr.

Mint fenn: 2048 frt 56 kr.

Álljon itt a választmány által 1889-re megállapított költségvetés
Költségvetési előirányzat 1889-re.

A) Bevétel.

Pénztári maradék 1888-ról	335 frt 4 kr.
Átalány a Muzeum-egylettől	1500 " — "
Tagsági díjakból 1889-re és hátralékos tagdíjakból	150 " — "
Előfizetésekből és nyomtatványok eladásából	10 " — "
Intercalaris kamatokból	25 " — "
	<hr/>
	Összesen: 2020 frt 04 kr.

B) Kiadás.

Kiadványok VI. kötete 6 füzet, 5—5 ivvel, teljes

kiállítás és írói tiszteletdíj	1500 frt — kr.
Irodai költség, posta, vegyes	25 " — "
Szerkesztő tiszteletdíja	200 " — "
Kereskedelmi akadémiának a helyiségért	35 " — "
Szolga díjazása	20 " — "
	<hr/>
	Összesen: 1780 frt — kr.

Pénztármaradvány: 240 " 4 "

Mint fenn: 2020 frt 4 kr.

Ezek után a t. közgyűlés itéletére bizzuk egy évi működésünknek e híven visszatükröző képét A tudományos szellem ébresztése, fejlesztése volt célunk a lefolyt évben. E szellem lelkesít jövőre is.

A közgyűlés helyeslő tudomásul vette a választmány jelentését.

Elnök előterjesztvén a tagdíjhátralékosokra vonatkozó választmányi indítványt, közgyűlés határozatilag kimondja, hogy a) azon tagok, kik 1884—87. hátralékosok, egy körlevélben felhivandók, hogy tartozásaikat záros idő mellett befizessék, különben kénytelen lesz a választmány törvényes uton felhajtani a hátralékos összegeket. b) Pénztárnok utasítandó, hogy minden évnegyedben külön kimutatást terjesszen a választmány elé a hátralékosokról. E határozatok végrehajtásával a választmány bizatik meg.

Ezután Fazakas József a számadások felülvizsgálására kiküldött bizottság nevében felolvasta jelentését. Közgyűlés erre dr. Szamosi János elnököt az 1888. évi számadások felelősségének terhe alól feloldotta.

Ezután a tisztújítás ejtetett meg. Megválasztottak:

Elnöknek: dr. Szamosi János.

Alelnöknek: dr. Szász Béla.

Titkárnak: dr. Hegedüs István.

Választmányi tagoknak: dr. Felméri Lajos, dr. Schilling Lajos és dr. Ferenczi Zoltán.

A gyűlés 11 órakor ért véget.

II. Szakülések.

Szakosztályunk f évben tartá a mult egyleti év IX. és az uj egyleti év I. szakülését. Álljon itt ezekről a következő rövid értesítés.

IX. Szakülés 1889 január 19-én.

E szakülés egyetlen tárgya volt Dr. Szász Béla szakosztályi elnök felolvasása, ki „A philosophia mint büntárs“ cz. értekezést olvasott fel, melyben a jelenkor erkölcsi kópét erős színekkel rajzolván, kimutatni igyekszik, hogy azon bölcséleti irány, mely a szabadság nélküli, az u. n. kötött akarat tanát hirdeti, nem hivatott a közszellem jobb irányban irányzására, mi pedig a valódi ethikának legszebb feladata. Ez értekezés alapját képezte Dr. Öreg János debreczeni tanár „Erkölciség szabad akarat nélkül“ czim alatt ujonnan megjelent műve ellen intézett polemia.

A közönség a több mint másfél órát igénybe vett felolvasást élénk éljenzéssel jutalmazta. Ez értekezést kiadványaink jelen füzetében találja meg a t. olvasó.

Zártülés.

Ugyanekkor zártülés is tartatván, elnök előterjesztése és ajánlata alapján Dr. Lázár Gyula helybeli tanítónőképző intézeti tanár szakosztályi tagnak választott és A kolozsvári tanítóképző intézetnél szakosztályi tagsági joggal ruháztatott föl.

Ezzel a szak- és zártülés véget ért.

I. Szakülés 1889. február 16-án.

Az uj egyleti év első szakülését a következő tárgysorozattal tartá meg szakosztályunk.

1. Moldován Gergely szakosztályi tag felolvasta: „A román jobbágyok történetéből“ cz. értekezését, melyben párhuzamot von

az oláhországi és hazánkbeli román jobbágyak sorsa között és kitünteti újonnan román folyóiratokban közzétett okmányok alapján, hogy valóságos adás-vevés tárgya volt a jobbágy és ily adás-vevési okmányokat be is mutatott; a bojár főur kegyetlenebben gyakorolta a földesuri jogokat, mint azt a magyar nemesség bárhol és bármikor gyakorlá.

Az értekezést a közönség élénk tetszéssel fogadta.

2. Petrán József szakosztályi tag felolvasta „Az 1809-iki magyar népfelkelés“ cz. értekezését, melyben a Kolozsvárt ez évben tartott országgyűlés naplója alapján a népfelkelés szervezésére vonatkozó intézkedéseket, szabályzatokat ismertette.

Az érdekes felolvasást a közönség megéljenezte.

3. Dr. Ferenczi Zoltán bemutatott „Óda Báróczy emlékezetére“ cz. alatt egy, a helybeli Múzeum-Egylet könyvtárában talált füzetet, melyben egy Zsombori László által írott óda fordul elő, mely Báróczy magasztalására íratott.

A tetszéssel fogadott költeményt, e kiválóan érdekes irodalomtörténeti emléket, jelen füzet hozza.

Kolozsvárt, 1889. február 17.